

örökre szemét. Halála hírére megdöbbenve fogadták mindenütt s temetésénél a tudományos és író világ majd minden számot tevő kitűnősége összegyűlt, hogy a nagy halott iránti tiszteletét kifejezhesse. Sirjánál kisímultak az ellentétek, melyek életében egyesektől elválasztották s az ellentét és szeretet egyaránt a nagy veszteséget siratta, mely az elhunytban a tudományt és a hazát érte.

Halász Ignác.

Folyóiratok.

— Az *Akadémiai Értesítő* októberi füzetében *Szilády Áron* a königsbergi töredék hasonmásáról értekezik, bemutatván azt facsimilében is; azután *Gerceze Péternek* „Szent Simeon ezüst koporsója Zágrábban“ cz. munkája van ismertetve; *Ráth Zoltánnak* jun. 17-én tartott értekezése kivonatilag van közölve; *Simonyi Zsigmond* „Tüzetes Magyar Nyelvtan“-ból van rövid tájékoztató. Folyóiratok szemléje, jegyzőkönyvi mellékletek zárják be a tartalmas füzetet.

A *Budapesti Szemle* októberi füzetében *Joób Lajos* Washingtonról kezd egy nagyobb tanulmányba; ifj. *Náday Lajos* az alföldi munkáskérdésről értekezik; különös tekintettel a csanádmezei munkás viszonyokra; *Waldapfel János* befejezi „A nemzeti elem gymnasiumaink tantervében és utasításaiban“ cz. értekezését; *A. G.* a legfelsőbb kegyúri jogról szóló tanulmányának második közleményét adja; *B. K. Kurz* Isolde német írónak a „*Humanisták*“ cz. beszélyét kezdi fordítani; *Gyulai Pál* egy hangulatos eredeti és *Radó Antal* egy *Ada Neghri* után olaszból fordított költeményt közöl; *Goldzieher Ignác* *Max Herznek* az arab műemlékekről írott francia munkáját ismerteti. Az értesítőben több új munka van bírálva.

— A *Századok* októberi füzetében *Kropf Lajos* II. Ulászló nejeről, *Anna királynéról* értekezik; *Áldassy Antal* 3-ik közleményét adja az ónodi országgyűlés történetének. Történelmi irodalom rovat alatt gr. *Kuun Géza Vámbéry Armin* új művét: „A magyarság keletkezését és gyarapodását“ bírálja méltányosan; *Gergely Samu* méltatja szépen *Márki Sándor* Aradvármegye történetét. A tárczában *Thaly Kálmán* *Diplomatia* versekben „1710“ czím alatt egy verset közöl, mely az 1710-ben Bécsbe küldött orosz követnek br. *Urbicknak* érkezésére a kuruczok között keletkezett.

— Az *Országos Középpiskolai Tanáregyesületi Közlöny* okt. 20. számában *Simonyi Zsigmond* és *Szigetváry Iván* *Szarvas Gábor* emlékének szentelnek kegyeletes sorokat. A folyóirat többi részét egyesületi és választmányi dolgok töltik be.

— A *Magyar Nyelvőr* októberi füzetének élén az elhunyt szerkesztőről, *Szarvas Gáborról* emlékezik meg kegyeletesen leghűségesebb munkatársa *Simonyi Zsigmond*; *Kicska Emil* folytatja az alany és állítmány meghatározását; *Melich János* befejezvé a német vendégszók közlését, a hangtani részről értekezik; *Barcza József* a „*Metamorphosis Transilvaniae*“ mondattanát vizs-

gálja; *Kiss* Ignác folytatja, Faludi Ferencz nyelvi sajtóságainak felsorolását. Helyreigazítások, magyarázatok, tájszótárlozat, népnyelv hagyományok zárják be a tartalmas füzetet.

— Az *Archneologiai Értesítő* 4. számában *Kövér* Béla Az „erdélyi zománczról“ értekezik. Az emlékek és leletek rovatában *Gohl* Ödön a szabadkai főgymnasium gyűjteményében levő régiségeket sorolja föl; *Lehoczky* Tivadar a munkácsi kis hegyen tett ásátás eredményét írja le; *Darnay* Kálmán, *Kleissel* Károly és *Száraz* Antal két Nagy-Somló melléki leletet mutatnak be; *Bella* Lajos újabb felíratos köveket ismertet Sopronból; *Dr. Posta* Béla a zala-szentgróthi ásátás eredményét írja le; *Dr. Gerecze* Peter 3-ik közleményét adja a pécsi székesegyház régiségeinek; ugyanő épületi maradványokat ír le az Árpádok korából; *Reizner* János a szeged-csornai füstölt (thuribulum) mutatja be; *Mihalik* József Kassa város pecsétjét ismerteti. Irodalom, Külföldiek zárják be a tartalmas füzetet, melyet még szép illusztrációk is díszítenek.

— Az *Armenia*, magyar-örmény havi szemlének októberi füzete Lengyel Márton volt erzsébetvárosi polgármester életrajzát hozza *Szontágh* Kristóf tollából arcképmelléklettel; *dr. Molnár* Antal a ván-i ékiratokról értekezik Örményország őstörténetéből; *Merza* Gyula a magyar-örmények ethnographiai hanyatlását és annak okait vizsgálja; *Temesváry* János a Pattantyus, Placsintár és Rác örmény nemes családok czimereit és nemes leveleit közli.

— A *Hadtörténelmi Közlemények* októberi füzetét *Thaly* Kálmán nyitja meg, befejezván „Katonadolgok a kuruczvilágból“ czikkorozatát; *Kiss* Lajos is befejezi pályadíjnyertes értekezését a rigómezei hadjáratról; *dr. Komáromy* András Kolonich Siegfried dunáninneni főkapitány életéhez közöl néhány adatot a XVII. század első feléből; *Kropf* Lajos folytatja „Castaldo Erdélyben“; *dr. Illésy* János befejezi „A magyar királyi nemes testőrség föllálása 1760 ban“ cz. munkáját.

— A *Történelmi Tár* IV. vaskos füzetében is sok becses adat van közölve. *Th—y* L—s Caraffa levelezését közli Dietrichstein herczeggel; *Hellebrandt* Árpád a Mercurius Veridicus Hungaricus, a Rákóczy kuruczai között szerkesztett lap két számának tartalmát mutatja be; *Beke* Antal folytatja az erdélyi káptalan Gyula-Fehérváron levő levéltárának regisztrálását; *Szilágyi* Sándor befejezi közléseit a Rákóczyak levéltárából; *dr. Komáromy* András a br. Perényi-család levéltárából kö. öl több oklevelet; *Zsatkovics* Kálmán De Camelis József munkácsi püspöknek 1690. ápril 20-tól 1694. október 8-ig vezetett naplóját közli a munkácsi püspöki levéltárban levő eredeti alapján; *Fest* Aladár két esztergomi török tisztnek, Hadzsi Alaj bégnek és Hasszán agának Nagy Ferencz érsekújvári lovas hadnagyhoz intézett leveleit közli. A művelődés-történeti rovatban *Kis* Bálint gróf Pekri Lőrinczné végrendeletét és *Szádeczky* Lajos Bethlen Katának két pótvégrendeletét, adomány-levelét, alapító-levelét a fogarasi három alumnus tartására és a fogarasi ev. ref. egyházhoz intézett levelét közlik. A vegyes közlésekben *yi—r* és ifj. *Náway* Lajos írnak apróbb közleményeket. Végül az egész kötethez név- és tárgymutató van.

— Az *Ungaria* (magyar-román szemle) szeptemberi füzetének magyar része ismét érdekes tartalommal jelent meg. *Putnoky* Miklós a jeles román

költőnek, Alexandri Vazulnak a magyarokról való nézetét írja le; *Moldován* Gergely ismerteti Jancsó Benedek új könyvét „Szabadságharcunk és a dákoromán törekvések” és arról dicsérőleg nyilatkozik; ugyanő egy nagyobb tanulmányba kezd a móczokról; *Alexi* György folytatja az „Élősdiek” fordítását Dela Vrancea után.

— A *Protestáns Szemle* 8. füzetében *Payr* Sándor Telekesi Török István XVII. és XVIII. században élő buzgó protestáns életrajzát kezdi meg; *Csiky* Lajos a londoni rongyos-iskolák egyesületének alakulását, történetét és működését írja le; *Paulik* János folytatja a halhatatlansági eszme történetét a persák hitének leírásáról; *Földváry* László Párhay P. Sámuel ref. püspök életéhez közöl adalékokat.

— A *Protestáns Közlöny* 42. számában *Kerekes* Ferencz röviden ismerteti az izraeliták nevelési elveit kezdettől a legújabb korig; *Koncz* József közli Bethlen Miklósnak Bécsben 1702. szept. 19-én kelt és Veszprémi István ref. püspökhöz intézett levelét. A 43. és 44. számban *Incze* Lajos Berde Sándor nagy-enyedi tanárról emlékezik meg.

— A *Sárospataki Lapok* 41. számában *Révész* Kálmán leírja a híres novaji gyűlést, melyet a protestánsok a patens kibocsátásakor, 1860. április 24-én tartottak. A 42. és 43. számban *Maklár* Pap Miklós a sárospataki irodalmi kör rövid történetét adja.

— A *Keresztény Magvető* szeptemberi—októberi füzetét Dr. *Gál* Kelemen értekezése nyitja meg egy új történetbölcseleti rendszerről; *Ferencz* József egyházi beszédet közöl; *Kanyaró* Ferencz, a frankfurti egyetem hallgatóit Erdélyből sorolja fel 1840—1743. között; Irodalmi Értesítő s Különfélék következnek.

s. s.

Szakosztályi értesítő.

Októberi havi ülés.

Az Erdélyi Múzeum-egylet bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi szakosztálya okt. 19-én *Szamosi* János elnökleto alatt tartott ülésén

1. *Téglás* Gábor: A rómaiak végvárai a Hargita-hegység alján s a keleti határvédelem czélja és rendszere cz. munkáját olvasta fel a titkár.

2. Új tagokul bejelentettek: *Haraszti* Gyula egyet. tanár és Cs. *Papp* József felsőbb leányiskolai tanár Kolozsvárt.

Novemberi havi ülés.

Szakosztályunk nov. 8-án *Márki* Sándor alelnök vezetése alatt tartott ülésén

1. Dr. *Versényi* György olvasta fel Hóry Farkasról írt irodalmi méltatását.

2. *Finály* Henrik mutatta be *Orosz* Endre régészeti munkáját: a kurjácska-gredai ősemleri telepről Kécsán, Torontálmegyében.

3. Új tagokul bejelentettek: *Rechnitzer* Ignác tanító Hajdu-Szováton, *Wilt* Károly tanárjelölt Kolozsvárt.